

70 שנה למערכות

אלוף מרדכי מקלף (1978-1920)
הרמטכ"ל השלישי בשנים 1953-1952

מערכות ע"א, נובמבר 1951

לדמותה ולבעיותיה של מלחמת הרים*

השחרור, כשהקרב הוכרע על ידי עקיפות עמוקות באגפי האויב ובעורפו. ואף האיגופים שבתמרון הצפוני - שאגב יש והיו קטנים מדי - היה בהם כדי לאמת ולהוכיח זאת. מטרתו של האיגוף היא - כידוע וכמקובל - לפגוע במקום ה"רך" והבלתי מוגן של היריב. ככל שהאיגוף בשטח הררי הוא עמוק יותר, כן גדלים סיכוייו לפגוע בנקודה פחות מאורגנת להגנה. בעניין זה ראוי לשים לב גם לבחינה נוספת של אותו עניין: אופיו של השטח ההררי לא רק שהוא מצריך תנועות עוקפות עמוקות, כאמור, אלא הוא גם מקנה את המסתור הדרוש (אף בשעות היום) לביצוע איגופים כאלה.

ד. דמות משלה לובשת בעיית המנהלה בהרים (הספקה, פינוי וטיפול באדם). התנועה בשטח הררי היא איטית ומסורבלת למדי שעה שאין נעים על צירי התנועה. זהו לקח המתבלט ומזדקר בכירור אגב התבוננות במבצעים ובתמרונים כאחד. ועל המפקדים מוטלת החובה "להשתעבד" במידה ידועה בתוכניותיהם הטקטיות למגבלות המנהלתיות המתעוררות בשל כך. עם זאת מצויים כמה פתרונות עזר לבעיה זו: הוכלה בפרדות, הספקה מן האוויר וכיוצא בזה.

ה. השמירה על כוחות האדם במלחמה בכלל (וכפי שכבר צוין - במלחמת הרים במיוחד) היא בעיה חשובה ביותר שלא תמיד מקפידים על הטיפול הנכון בה ועל ביצוע הציוויים הכרוכים בכך. לעיתים אפילו בתמרון יש כדי להוכיח שמתבזבזות הזדמנויות רבות מדי שבהן אפשר היה לתת לאנשים לנוח. בדבר זה כרוכות תוצאות רבות משקל לגבי האפשרויות הטקטיות של גוף צבא. אם פורמציה לא תדע, למשל, לקיים את היתרון של הפעלת הכוח הרורכי בלילה, שעה שישנה מגמה

א. אין ספק כי הערכת שטח נכונה היא הפותחת דרכים לביצועה הנכון של כל משימה אופרטיבית וטקטית. ובארץ הרים עוד גדלה בהרבה חשיבות הדבר. אותו צד, שהערכתיו מבוססות על ידיעתו המובהקת את השטח, יצליח יותר בביצוע משימותיו, ויהיו אלו הגנתיות או התקפתיות. אכן אין די בכך שבפיקוד עצמו יניח המצב מבחינה זו את הדעת. הערכות נכונות צריכות להיעשות גם ברמות הנמוכות. צריך אפוא להדגיש הדגש וחזור שיש לייחס חשיבות ממדרגה ראשונה ללימוד יסודי של השטח על כל תכונותיו (ושטח הררי לא כל שכן) לפני כל מבצע.

ב. מקום לעצמה קובעת בעיית הציירים במבצעים בשטח הררי. יש אומנם להודות שבהרבה שטחים הרריים אפשר להילחם גם ללא תנועה לפי צירים, אך יש לזכור כי בסופו של דבר המלחמה בכל שטח הררי מתנהלת על השגת הציירים ולמענה. מאידך גיסא, הרי זה נכון באותה מידה שעל מנת לכבוש ציר ולהשתלט עליו רצוי לרוב לרכז את המאמץ המכוון לכך לא ישירות על הציר שנבחר, אלא להשתדל לעוקפו במידת האפשר על ידי תנועות טקטיות על פני האזורים ההרריים שמעבריו. התמרון בצפון, בדומה ללקח מסעי מלחמה ותמרונים בהרים, מבהיר נקודה כפולה זו: א. חיוניותו של הציר כדרך הספקה ופינוי רב. ב. חוסר התועלת שבנגיחת מצח ישירה על הציר עצמו. ג. מכאן הצורך בתשומת לב מיוחדת לכל מבצעי העקיפה בהרים.

אם העקיפות בשטח הררי הן עמוקות יותר, הרי הן מקנות גם יתרון יחסי רב יותר לתוקף לעומת המגן (רבים נוטים לחשוב כי בשטח הררי ישנה בדרך כלל למגן עליונות לעומת התוקף). הוכחה להנחת עיקר זו ראינו במבצע "חירם" שבמלחמת

הגילוח. העובדה שמפקד לא התגלח - עם כל "הפעוט" לכאורה שבדבר - עלולה לקבוע את רמת הדריכות והרוח של היחידה כולה. אך ישנם גם דברים שהשפעתם פיזית וישירה יותר. קרה ובשטח שבו התקיים תמרון היו מעיינות לרוב, ולא היה כל קושי לדאוג לשטיפת רגלי האנשים ולכביסת גרביהם מדי פעם. והלא לדברים אלה - ולדאגה מאורגנת להם או לחוסר הדאגה - יש השפעה מוחשית מאוד על כושר התנועה והקרב של הלוחם הרגלי בכלל ובהרים לא כל שכן. הסך הכולל של "פרטים קטנים" אלה בחיי היום-יום של הפרט, איש הצבא, עלול במידת מה לקבוע את קצב המלחמה ואת תנופת מהלכיה.

* במאמר הזה מסכם מרדכי מקלף - אז סגן הרמטכ"ל - תמרונים שערך צה"ל בגליל.

לכיבוש יעד נוסף - תוך מתן השהות באותו זמן עצמו לכוח העיקרי של הפורמציה לנוח לקראת המשך פעולתו למחרת, ביום - הרי פירושו של דבר הוא שהפורמציה לא תוכל, על אף כל התורות המוסכמות, לפעול תוך הפעלת כל כוחה במסגרת אותה היממה. ובכך כרוכה גם מסקנה מעשית לגבי מידת הריחוק לעבר העורף של חניות המנוחה. גודר היורד מעמדתו הקדמית למנוחה בראשית הלילה, והמספיק לנוח 6-8 שעות, חייב להיות מסוגל לפעולה, ואילו מנוחה הקצרה מזה לא תהיה ברוב המקרים מספקת לכך.

באשר לטיפול מפורט וענייני יותר בבעיותיו ובצרכיו של הלוחם הפרט, הרי אין למצותו כאן, אך אפשר לציין כמה דוגמאות מכוונות. כך, יש לקיים דאגה מלאה להספקת האוכל במועד מסודר ככל האפשר וחס. ויש דברים של חיצוניות העשויים להשפיע על רוח הגייסות. יש להקפיד, למשל, על

